

Valnämndens uppgifter

Bestämmelser om valnämnden och dess uppgifter finns i 38 kap. 3–5, 20, 32, 41 a, 50, 52 och 58 §§ kyrkoordningen samt 11, 12, 22, 36, 47 och 49 §§ Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2004:1).

Det skall finnas en valnämnd i varje samfällighet och i varje församling som inte ingår i någon samfällighet. Valnämnden har det lokala ansvaret för valets genomförande. Valnämnden skall ha tillgång till personal i den omfattning som behövs för att nämnden skall kunna utföra sina uppgifter, se vidare avsnitt 1.3.3.

På ett antal punkter är det direkt föreskrivet i kyrkoordningen eller i Kyrkostyrelsens närmare bestämmelser att valnämnden skall svara för vissa uppgifter. Valnämndens allmänna ansvar för valets genomförande innebär också ett antal arbetsuppgifter. De uppgifter som behöver utföras och där ansvaret inte genom särskilda bestämmelser har lagts på någon annan måste valnämnden svara för. I den följande genomgången av valnämndens uppgifter görs ingen skillnad mellan de uppgifter som anges direkt i bestämmelser och de som följer av valnämndens allmänna ansvar.

För att ge en helhetsbild noteras i det följande även sådana uppgifter som behandlas närmare i andra kapitel.

Som *bilaga 10* finns en checklista avsedd att vara ett hjälpmedel dels för valnämndens planering av sitt arbete, dels för nämndens egen kon-

troll av att de uppgifter som åvilar valnämnden blir utförda.

8.1

BESLUT OM RÖSTNINGSLOKALER

De olika slags lokaler där röstning äger rum behandlas närmare i kapitel 9. Valnämnden har att besluta vilka lokaler som skall vara röstningslokaler. Det gäller alla röstningslokaler före och på valdagen. En närmare genomgång av vad som gäller i detta fall finns i avsnitt 9.1.

8.2

ÖPPETTIDER FÖR RÖSTNINGSLOKALER

Valnämnden skall inom vissa i kyrkoordningen och i Kyrkostyrelsens bestämmelser givna ramar besluta om öppettider för vallokaler. Detta behandlas närmare i avsnitt 9.2.1.

Omfattningen av öppethållandet på expeditioner med förhandsröstning är relativt noga reglerat. Inom de ramar som ges i kyrkoordningen skall valnämnden utifrån sitt ansvar för valens

genomförande fatta beslut om exakta öppettider, se vidare avsnitt 9.2.2 om öppettider för expeditioner för förhandsröstning.

Öppettider för särskilda röstmottagningsställen beslutades vid föregående val av stiftsstyrelsen men skall nu beslutas av valnämnden. Vad som gäller i detta sammanhang redovisas i avsnitt 9.2.3 om öppettider för särskilda röstmottagningsställen.

8.3

VALFÖRRÄTTARE OCH RÖSTMOTTAGARE

8.3.1

Valnämnden utser valförrättare

Valnämnden skall utse valförrättare för varje valdistrikt. Minst tre valförrättare skall tjänstgöra samtidigt i vallokalen när den är öppen. Valnämnden bör därför utse minst fyra valförrättare för det fall någon av dem som har utsetts får förhinder. Det behövs naturligtvis ytterligare valförrättare om var och en av dem skall tjänstgöra under enbart en del av valdagen. Ansvaret för att besluta om valförrättarnas tjänstgöring ligger också hos valnämnden.

Bland valförrättarna för ett valdistrikt skall valnämnden utse en ordförande och en ersättare för ordföranden. En av dessa båda skall alltid vara närvarande när vallokalen är öppen.

Det finns inga särskilda valbarhetsvillkor för att väljas till valförrättare. Enligt den definition av förtroendevald som finns i 33 kap. 1 § kyrkoordningen är nämligen inte en valförrättare förtroendevald.

Frågan om det skall utgå ekonomisk ersättning till valförrättarna och om vilken ersättning som i så fall skall utgå bör i första hand behandlas av kyrkofullmäktige/samfällda kyrkofullmäktige.

8.3.2

Samråd och beslut om röstmottagare

Röstmottagare utses av valnämnden. Det gäller såväl de som skall tjänstgöra på expeditioner för förhandsröstning som de som skall tjänstgöra på särskilda röstmottagningsställen för de fall valnämnden beslutar att sådana skall inrättas.

I kyrkoordning finns reglerat att valnämnden skall samråda med kyrkoherden då det gäller beslut om vilken eller vilka expeditioner i ett pastorat som skall vara öppna för förhandsröstning. Vid 2001 års val var det kyrkoherden som fattade beslut om röstmottagare på expeditioner för förhandsröstning. Trots att det inte finns några bestämmelser så är det nödvändigt med ett motsvarande samråd som i fråga om lokaler även beträffande vilka personer som skall vara röstmottagare. Valnämnden skall enligt 38 kap. 5 § ha tillgång till den personal som behövs för att nämnden skall kunna fullgöra sina uppgifter. Självfallet måste all rekrytering av personal som tjänstgör i valet ske via den som har chefs- och arbetsledaransvar. Det kan gälla även andra än kyrkoherden.

8.4

TA EMOT OCH FÖRDELA MATERIAL SOM SKALL ANVÄNDAS VID VALET

Kyrkostyrelsen ansvarar för att ta fram merparten av det material som behövs för att genomföra valet och även för att distribuera det till valnämnderna. Valnämnderna är mottagare av allt valmaterial som behöver finnas i församlingar och samfälligheter. Valnämnden svarar för att materialet fördelas till vallokaler, pastorsexpeditioner och särskilda röstmottagningsställen inom den församling eller samfällighet som är dess ansvarsområde.

Det mesta av det material som kommer från Kyrkostyrelsen skickas ut till valnämnderna i augusti valåret. Det gäller dock inte röstlängderna som skickas ut i början av veckan före valet. Särskild information om utskicket av material sänds till valnämnderna i början av valåret. Av den informationen framgår vilka volymer av olika slags material som beräknas för varje valnämnd och en närmare tidsplan.

I det följande görs en genomgång av det material det är fråga om.

Blanka valsedlar

I avsnitt 6.2 sägs att blanka valsedlar före valet skickas ut till valnämnderna. Valnämnden har att

se till att det finns blanka valsedlar på följande ställen.

- * Samtliga pastorexpeditioner i god tid före valet. Här skall finnas samtliga fyra slags blanka valsedlar.
- * De församlingsexpeditioner eller motsvarande som utgör expeditioner för förhandsröstning. Här skall finnas samtliga fyra slags blanka valsedlar.
- * Särskilda röstmottagningsställen som anordnas i församlingen eller samfälligheten. Här skall finnas blanka valsedlar för varje slags val som hålls där – tre eller fyra.
- * I anslutning till eller i varje vallokal. Här skall finnas blanka valsedlar för varje slags val som äger rum i vallokalen – tre eller fyra.

Grupp- och kandidatförteckningar

I avsnitt 6.5 om grupp- och kandidatförteckningar redovisas övergripande bestämmelser om de grupp- och kandidatförteckningar som skall finnas för varje valkrets. De grupp- och kandidatförteckningar som är aktuella inom en valnämnds ansvarsområde skickas före valet till valnämnden. Valnämnden har sedan att se till att grupp- och kandidatförteckningarna finns på de ställen där de enligt kyrkoordningen skall hållas tillgängliga. Det innebär följande i fråga om tryckta grupp- och kandidatförteckningar.

- * I en vallokal skall det finnas grupp- och kandidatförteckningar för den valkrets som valdistriktet hör till. Det skall alltså finnas minst tre eller fyra grupp- och kandidatförteckningar i varje vallokal. Det skall alltid finnas förteckningar för val till Kyrkomötet och stiftsfullmäktige. Därtill skall finnas grupp- och kandidatförteckningar för de lokala val som är aktuella i valdistriktet: kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd och/eller – om församlingen ingår i en samfällighet – samfällda kyrkofullmäktige. Har flera församlingar en gemensam vallokal så skall det finnas grupp- och kandidatförteckning för var och en av församlingarna.
- * På varje särskilt röstmottagningsställe som inrättas skall det finnas grupp- och kandidatförteckningar för de val som hålls i försam-

lingen, om den inte ingår i någon samfällighet, eller i samfälligheten. Det innebär att det på ett särskilt röstmottagningsställe skall finnas samma grupp- och kandidatförteckningar som i vallokalen om det är fråga om ett enförsamlingspastorat utan indelning i valdistrikt. Är det ett flerförsamlingspastorat med flera församlingsval och med flera valkretsar vid valet till samfällda kyrkofullmäktige skall det finnas grupp- och kandidatförteckningar för samtliga dessa val och valkretsar.

Bestämmelser om direkta kyrkliga val

I alla röstningslokaler skall finnas ett exemplar av 38 kap. kyrkoordningen samt av de närmare bestämmelser om de direkta valen som Kyrkostyrelsen har utfärdat med stöd av 38 kap. 89 § kyrkoordningen. Dessa bestämmelser finns som *bilaga 1 och 2* i denna handbok. Ett särskilt häfte med bestämmelserna som gäller vid valet år 2005 skickas i tillräckligt antal till valnämnderna. Där har utöver 38 kap. tagits med ytterligare bestämmelser från kyrkoordningen som är av relevans för valet.

Material för brevröstning och röstning med bud

Brevröstningen liksom röstning med bud behandlas närmare i kapitel 11. Där framgår att det material som används finns samlat så att den som vill brevrösta eller rösta med hjälp av ett bud kan få ett ”brevröstningspaket” innehållande allt som behövs för att kunna rösta samt informationsblad om hur det går till att brevrösta eller rösta med bud. Det bör noteras att precis samma material används vid budröstning som vid brevröstning. Skillnaden är i huvudsak att i ena fallet är det posten som förmedlar väljarens valsedlar medan det i andra fallet är en person som är bud och lämnar valsedlarna i en röstningslokal. ”Brevröstningspaket” skall finnas på varje pastorexpedition eller motsvarande så att den som önskar brevrösta eller rösta med bud kan hämta eller beställa ett ”paket”. De skall inte utlämnas i stort antal för mer allmän spridning. Valnämnden ansvarar för att ”brevröstningspaketen” finns

tillgängliga för de väljare som vill brevrösta eller rösta med bud.

Valkuvert, bilaga II a

Det finns flera olika slags kuvert som används i skilda delar av valförfarandet. Det hör till valnämndens uppgift att se till att kuverten finns på de ställen där de skall användas.

Valkuvert används alltid när någon röstar. Valkuvert skall finnas

- * på expeditioner för förhandsröstning,
- * på särskilda röstmottagningsställen och
- * i vallokalerna.

Valkuvert finns också med i ”brevröstningspaketet”.

Fönsterkuvert för förhandsröstning, bilaga II b

Användningen av fönsterkuvert behandlas i kapitel 10 om förhandsröstning. Fönsterkuvert skall användas på expeditioner för förhandsröstning samt vid röstning på särskilda röstmottagningsställen före eller på valdagen. Fönsterkuvert skall alltså finnas på expeditioner för förhandsröstning och på särskilda röstmottagningsställen.

Omslagskuvert för att skicka förhandsröster till stiftsstyrelserna, bilaga II c

I avsnitt 10.6.2 redovisas hur de förhandsröster som avgivits på expeditioner för förhandsröstning och som inte avser val inom valnämndens ansvarsområde – församlingen eller samfälligheten – skall tas om hand. De skall skickas till stiftsstyrelserna i särskilda kuvert som alltså behöver finnas på de expeditioner där det ordnas förhandsröstning. Särskilda adressetiketter bifogas också.

Omslagskuvert för förhandsröster som har avgivits inom valnämndens ansvarsområde, bilaga II f

I avsnitt 10.6.1 redovisas hur de förhandsröster som avgivits vid röstning på expeditioner för förhandsröstning och som avser val inom valnämndens ansvarsområde – församlingen eller samfälligheten – skall tas om hand. De skall via valnämnden eller på det sätt som valnämnden anger överlämnas till ordföranden för valförrättarna i

respektive valdistrikt så att de finns i vallokalen på valdagen. På samma sätt hanteras förhandsröster som avges på särskilda röstmottagningsställen före eller på valdagen, se avsnitt 10.6.1.

Omslagskuvert för räknade valsedlar vid den preliminära rösträkningen i vallokalen, bilaga II h

I kapitel 13 redovisas hur de godkända valsedlarna behandlas efter den preliminära sammanräkningen i vallokalen. De skall läggas i särskilda omslagskuvert som alltså behöver finnas i vallokalerna.

Omslagskuvert för kuvert som inte godkänts vid granskning i vallokalen, bilaga II i

I kapitel 13 redovisas hur de kuvert som inte godkänts vid granskningen i vallokalen behandlas. De skall läggas i särskilda omslagskuvert som alltså behöver finnas i vallokalerna.

Omslagskuvert för valsedlar som inte godkänts vid granskning i vallokalen, bilaga II j

I kapitel 13 redovisas hur de valsedlar som inte godkänts vid den preliminära sammanräkningen i vallokalen behandlas. De skall läggas i särskilda omslagskuvert som alltså behöver finnas i vallokalerna.

Valkassar, bilaga II k

I kapitel 13 redovisas hur omslagskuvert med valsedlar samt vissa kuvert och protokoll skall behandlas efter den preliminära sammanräkningen i vallokalen. Materialet skall läggas i valkassar som överlämnas till valnämnden.

Tre eller fyra olika plastkassar skall användas. Det behövs en valkasse för vart och ett av de val som äger rum i en vallokal. För varje val skall det finnas en valkasse i den färg som valsedlarna har i det valet. Det framgår också av texten på kassarna vilket val de skall användas för. Det finns tre möjligheter.

I en vallokal i ett enförsamlingspastorat:

- * vit för församlingsval
- * rosa för val till stiftsfullmäktige
- * gul för val till Kyrkomötet

I en vallokal i ett flerförsamlingspastorat för valdistrikt där det förekommer församlingsval:

- * vit för församlingsval
- * blå för val till samfällda kyrkofullmäktige
- * rosa för val till stiftsfullmäktige
- * gul för val till Kyrkomötet

I en vallokal i ett flerförsamlingspastorat för valdistrikt där det inte förekommer något församlingsval eftersom kyrkostämman är beslutande organ:

- * blå för val till samfällda kyrkofullmäktige
- * rosa för val till stiftsfullmäktige
- * gul för val till Kyrkomötet

Blanketter för protokoll och anteckningar

Vid röstmottagningen på en expedition för förhandsröstning och på ett särskilt röstmottagningsställe skall det fortlöpande föras anteckningar över röstningen. I vallokalen skall det föras protokoll över valförrättningen. För dessa anteckningar och protokoll tillhandahåller Kyrkostyrelsen särskilda blanketter.

Valnämnden har att se till att dessa blanketter finns i de lokaler där de skall användas. Det gäller följande.

- * Anteckningar från röstmottagningen på en expedition för förhandsröstning, *bilaga 12 a.*
- * Anteckningar från röstmottagningen på ett särskilt röstmottagningsställe, *bilaga 12 b.*
- * Protokoll från röstning i vallokal, *bilaga 12 c.*
- * Resultat från den preliminära sammanräkningen i vallokalen, *bilaga 12 d.*

Röstlängder

Röstlängderna skickas till valnämnderna så att de är valnämnden tillhanda på måndagen eller tisdagen i veckan före valdagen. Valnämnden svarar sedan för att rätt röstlängd finns i rätt vallokal när röstningen påbörjas på valdagen.

8.5

UTBILDNING OCH INFORMATION TILL VALFÖRRÄTTARE OCH RÖSTMOTTAGARE

Valnämnden har ansvar för att de som skall tjänstgöra som röstmottagare på expeditioner för

förhandsröstning och på särskilda röstmottagningsställen samt som valförrättare får den utbildning och information som krävs för att de skall kunna fullgöra sina uppdrag.

Hur utbildningen för röstmottagare och valförrättare ordnas skiljer sig något åt mellan stiftet.

8.6

ANSVAR FÖR UTRUSTNING TILL RÖSTNINGSLOKALER

Vad som gäller beträffande röstningslokaler behandlas närmare i kapitel 9. Här noteras därför endast att det hör till valnämndens ansvar att se till att röstningslokalerna har den utrustning som krävs för valets genomförande. En närmare beskrivning av de åtgärder valnämnden har ansvaret för ges i avsnitt 9.5.

I avsnitt 8.4 i detta kapitel redovisas det material som valnämnden skall ta emot och distribuera till röstningslokalerna.

8.7

UPPGIFTER I DIREKT SAMBAND MED VALET

Valnämndens arbete under valdagen går inte att redovisa på ett enhetligt sätt. Det är i stor utsträckning beroende av lokala strukturer och omfattningen av valnämndens ansvarsområde. I ett enförsamlingspastorat med en vallokal kan det vara möjligt att ledamöter i valnämnden är valförrättare. En valnämnd i en stor flerpastorats-samfällighet behöver finnas tillgänglig så att den kan nås av valförrättarna under valdagen för att bistå och svara på frågor som kan dyka upp under valförrättningen.

En uppgift som gäller för alla valnämnder är att de efter valets avslutning och den preliminära sammanräkningen från valförrättarna skall ta emot handlingarna från vallokalen. Hur överlämnandet skall ske måste valnämnden besluta och instruera valförrättarna om. Det är sedan valnämndens uppgift att vidarebefordra handlingarna till stiftsstyrelsen.

Valnämnden har vidare att till stiftet rapportera resultatet av den preliminära röstsamman-

räkningen avseende val till stiftsfullmäktige och Kyrkomötet. Avsikten är att det skall vara möjligt att få fram ett samlat preliminärt resultat så snart som möjligt. Ytterligare information om hur detta skall hanteras kommer att ges till valnämnderna närmare valet. Vid 2001 års val visade det sig att det fanns ett påtagligt massmedialt intresse för resultatet från kyrkomötesvalet.